

Petra, pitanje pape Liberija i Honorija i t. d. doprinesao je Kirch cijeli tekstovni materijal, tako da si čitatelj iz samih vrela može stvoriti kritičan sud. Materijal, što ga Kirch donša, seže do u 7. stoljeće.

Tekstovi su uzeti iz najboljih izdanja. Grčkom tekstu uvijek je dodan latinski prijevod. Sigurno će taj: *Enchiridion fontium* brzo naći mnogo prijatelja. *E. L.*

A. Knöpfler: Lehrbuch der Kirchengeschichte. Freiburg u. Wien, Herder, 1910. 5. izd. str. XXVIII+849, cijena K 14'40.

To je djelo izašlo prvi put god. 1895. A sada je evo izašlo već u petom izdanju, k tomu je prevedeno na španjolski i magjarski.

Principi, koji su autora vodili kod sastavljanja ove povijesti, bili su znanstvena ozbiljnost, iskreno crkveno poimanje i mirna objektivnost. Stoga je izašlo ispod njegovih ruku tako vrsna crkvena povijest. Knöpfler nije propustio kod nijednoga svog novog izdanja, a da ne bi upotrijebio najnovije rezultate na polju crkv. povijesti, tako je njegova crkv. povijest iza svakog izdanja izašla savršenijom i boljom tako, te nema važnijega pitanja u crkv. povijesti i teološkom svijetu, na koje se on nije obazrio u svojoj povijesti. Pripadajuća literatura je sve do sadašnjosti savjesno navedena.

Razdioba je Knöpflerove crkv. povijesti više manje ista, kao i u drugim crkv. povjestima, samo što on mnogo više pažnje posvećuje pojedinim važnijim pitanjima n. pr. sekte i inkvizicija i što se opširno obazire na crkv. znanost i to sve do sadašnjosti; tako već govori i o modernizmu i enciklici „Pascendi“, za koju kaže „Eine si-

cher unbeabsichtigte, aber deshalb nicht weniger bedauerliche Wirkung dürfte die Enzyklika für die Zukunft haben. Da infolge der kirchlicherseits angeordneten strengen Überwachungen manche unerleuchtete Sionswächter sich für berufen halten, Denuntiantendienste leisten u. ausserdem jede unbequeme Äusserung als „Modernismus“ anschwärzen zu müssen, werden hiedurch nicht wenige schaffensfreudige u. namentlich jüngere Kräfte lahmgelegt werden“ (str. 788. op. 2.).

Autor nas vodi u svojoj crkv. povijesti do sadašnjosti — tako govori o Piju X, o najnovijim prot. sektama kao Heilsarmee, Szientisten i t. d.

Neugodno me se je dojmilo, da pisac nigdje u svojoj crkv. povjesti ne spominje Hrvate; život sv. Cirila i Metoda vrlo je kratak; a o staro-slov. službi božjoj nema ni riječi. Ruska je crkva siromašno obragjena, kao što većinom u njem. djelima. Na str. 345. stoji Fagić mjesto Jagić. *E. L.*

G. Bardenhewer: Patrologie. Freiburg u. Wien, Herder, 1910. 3. izd. str. XI+587, cijena K 10'20.

Svrha je i zadaća ovoga djela, da pouzdano orijentira na polju povjesti staro-crkvene literature.

U uvodu pisac govori o pojmu i zadaći patrologije, o povjesti i literaturi patrologije, te o repertorijima literature, o crkv. Ocima i izdanjima i prijevodima spisa crkv. Otaca. Zatim dijeli u tri velika odsjeka svoju patrologiju te dolazi do Izidora Ševilskoga.

Pošto se upravo na polju patrističkom neumorno radi i istražuje, to je bilo od potrebe novo izdanje, da se uzmognu uzeti u

obzir najnoviji znanstveni rezultati. U ovom 3. izdanju su grčki crkv. pisci 4. stoljeća izašli u sasmanom novom ruhu, dok su razne promjene učinjene kod svakoga pojedina pisa.

Prednost je te patrologije, što je precizna u izrazu a stvarna u dispoziciji materijala, k tomu je uvijek napomenuta najnovija literatura. Prevedena je na engleski, francuski, talijanski i španjolski.

Kod nas jošte ni prijevodi nisu potrebni?!
E. L.

F. Snopek: „Konstantinus-Cyrrillus und Methodius, die Slavenapostel“. Ein Wort zur Abwehr für die Freunde historischer Wahrheit. Kremsier 1911. (Operum academiae Velehradensis tomus II.). S. 471. Preis 10 K, für die Mitglieder der „Academia Velehradensis“ 6 K.

Nedavno zasnovana „Velehrad-ska akademija“ pružila je svojim članovima i učenomu čitateljstvu novu knjigu; knjiga, koja je pomakla naprijed študij o životu i i radu sv. braće slavenske Ćirila i Metodija. Knjigu je napisao vrijedni starina, neutrudivi radnik u ćirilometodskom pitanju, kromežiški arhivar Franjo Snopek. Knjiga je napisana u polemičkom duhu od početka do konca, a naperena je protiv Dra. Aleksandra Brücknera, profesora slavenske filologije na berlinskom sveučilištu.

Kao glavno vrelo za život i rad sv. braće od uvijek su se smatrale tri legende, dvije za život sv. Ćirila, a jedna za sv. Metodija. Ovim legendama se dosada davala prevelika važnost, te se legende opsipavale hvalama, držale za historičke. Bogoslovci nisu ispitivali tih spisa dosta kritički, a slavenski ih filolozi pretpostav-

ljali svim drugim dokumentima. — Dr. Brückner drži odlučno da je t. zv. panonskoj legendi sv. Ćirila isti izvor kao i rimskoj, i to sam sv. Metodije, koji da h je napisao god. 879. Vita s. Methodii da je bila napisana od Metodijevih učenika još g. 885. prije, nego su bili izagnani iz Moravske, i to prema volji i naputku samog sv. Metodija. Na temelju ovih legendi dokazuje Dr. Brückner da su sv. braća bila pristaše Focijevi, najnepomirljiviji neprijatelji Rima; Metodije da je prekinuo svaku svezu s Rimom i rimsku vjeru prokleo.

Proti Brückneru ustaje Snopek te u omašnoj knjizi solidnim argumentima u ruci brani sv. braću od osvada. Zajedno s berlinskim filologom priznaje Snopek — što je on već prije 30 godina odlučno i sam tvrdio — da su panonske legende tendenciozni spisi, ali dokazuje, da nisu nikle u Moravskoj nego u Bugarskoj, da im nisu začetnici sv. braća nego neki slavenski pisac, koji nije bio učenik sv. braće a koji je htio obraniti slavensku liturgiju u Bugarskoj protiv grčkih svećenika (monah Chrabr ili biskup Klement).

Snopek pobija krive nazore svoga protivnika redom počevši od poslanja sv. braće u Moravsku do njihove smrti. Govori o jurisdikciji svećenika u Moravskoj od 863.—867., o metropolitanskoj časti i vlasti Metodijevoj, o potvrdi slavenske liturgije za Hadrijana II. i Ivana VIII., o borbi sv. Metodija s njemačkim biskupima, o Metodijevu pravovjerju, o Wichingovim krivotvorinama, o popularnosti slavenske liturgije kod puka, o pravovjernosti Metodijevih učenika. Oveću digresiju